

AGRONOMSKI GLASNIK

DRUŠTVA AGRONOMA NR HRVATSKE

GOD. VI

LISTOPAD-PROSINAC

BROJ 10-12

Ing. MAURICIJE MAGAŠIĆ

Problemi mehanizacije poljoprivrede i uloga poslovnog saveza za mehanizaciju

Cjelokupni naš privredni razvitak traži, da pored modernizacije krupnih socijalističkih gospodarstava stvorimo uvjete za unapređenje poljoprivrede uopće. To je veoma težak i složen zadatak, jer pred sobom imamo individualnog proizvođača, sa svim karakteristikama sitnovlasničkog posjeda. On traži ne samo mnogo sredstava, već i jasnu perspektivu socijalističke rekonstrukcije našeg sela.

Mehanizacija u tom cijelom procesu ima veoma značajnu ulogu. Ona ima presudan utjecaj, ne samo u povećanju proizvodnje, već i u produktivnosti rada, u povećanju robnosti, u stvaranju višeg stupnja novčane razmjene, bez čega ne možemo zamisliti razvitak društvenih snaga na selu.

Stupanj mehanizacije, kao što je već poznato, odraz je proizvodnih snaga i razvitka privrede. Mjere preduzete za sve veće snabdijevanje strojevima, bez obzira radi li se o uvozu ili vlastitoj proizvodnji, samo su odraz našeg društvenog razvitka i one pokazuju da smo ušli u fazu, kada naša zajednica može odvojiti znatna sredstva za mehanizaciju i kada se pred nas postavlja zadatak njene pravilne primjene i eksploatacije.

Krupna socijalistička gospodarstva u tome imaju presudnu ulogu. Na njima kao krupnim centrima za modernizaciju poljoprivrede moramo steći sva potrebna iskustva u vezi s eksploatacijom krupnih mašina. Stečena iskustva potom treba prenijeti na organizacije (zadruga i dr.) koje će eksploatirati površine, čiji su vlasnici individualni proizvođači.

Stanje sredstava proizvodnje i odnosi koji se javljaju

Slaba snabdjevenost sredstvima proizvodnje jedna je od glavnih karakteristika naše poljoprivrede. Poznata je činjenica, da preko 72% individualnih poljoprivrednih gospodarstava ne posjeduju niti jednog konja, a preko 51% domaćinstava ne posjeduju ni radnog konja ni

radno govedo. Ništa bolje nije ni s ostalim sredstvima proizvodnje, $\frac{3}{4}$ gospodarstva nema željeznog pluga, sijačica ima oko 3% gospodarstva, kosačica oko 1% i t. d.

S gledišta proizvodnje naše najznačajnije žitorodno područje (Vojvodina i istočna Slavonija) također ne daju povoljnu sliku. Gotovo svako četvrto gospodarstvo (3,7) u žitorodnom području tek posjeduju konjsku spregu, a svega oko 48% gospodarstva ima plug, svega oko 12% gospodarstva sijačicu, ispod 2% žetelicu i t. d. U našoj republici koristi se još uvijek oko 150.000 krava kao zaprega, a konji zbog slabe mehanizacije pojeđu svu proizvodnju, na oko 14% oranica i livada (oko 300.000 ha).

Slaba snabdjevenost mehanizacije vidi se i po ovim podacima. Naša zemlja sudjeluje u Evropi sa 5,7% poljoprivrednih površina, a sa svega 0,5% traktora.* Računa se, da se od svih radova u ratarstvu obavlja svega oko 6% pomoću mehanizacije. Traktorskim oruđem obuhvatamo svega oko 12% oraničkih površina, a po vrstama radova oko 6% sjetve žitarica, oko 8% prašenja strništa, oko 8% tanjuranja oko 11% drljanja, oko 2% kultivacije i oko 11% žetve.

Opremljenost krupnim mašinama kako vidimo veoma je loša. Pri takvu stanju tehničke opremljenosti ne mogu se očekivati dobri rezultati u proizvodnji, jer brzo i efikasno djelovanje ostalih mjera (umjetni gnoj, stajski gnoj, sortno sjeme i dr.) može doći do izražaja samo pod uvjetom pravodobnog osiguranja bar osnovne obrade mašinama.

Već iz dosadanjeg izlaganja vidi se, od kolikog je značaja prodiranje mehanizacije u našu poljoprivredu. No bilo bi jednostrano mehanizaciju promatrati samo sa stanovišta agrotehnike i produktivnosti. Slaba opremljenost poljoprivrede, neminovno dovodi i do rađanja primitivnih društvenih odnosa, koji koče rekonstrukciju naše poljoprivrede i podržavaju stihiju sitno-vlasničkih odnosa u našem selu. Analize pokazuju da je slaba snabdjevenost sredstvima proizvodnje pored drugih faktora, među kojima je naročita mogućnost zarade van poljoprivrede jedan od glavnih uzroka pojave zakupa i obrade tuđim spregama.

Proces stvaranja zakupa i obrade tuđim zapregama, kako se počeo odvijati, u stvari koči razvitak proizvodnje i socijalističkih snaga na selu. Vlasnici, koji daju zemlju u zakup, ničim ne mogu djelovati na povećanje proizvodnje, a oni koji je uzimaju, nisu zainteresirani za racionalniji sistem obrade, već je koriste na pljačkaški način. Pri takvim odnosima, ne samo da se javljaju najprimitivnije forme međusobnog obračuna (naturalni oblik) već i najgrublji oblici eksploatacije radne snage t. zv. »odrada«. Dopustiti taj stihijin razvitak, značilo bi kočiti društvene snage, značilo bi usporiti razvitak socijalističke demokracije na selu.

* Podaci FAO-54. g.

Z. Njemačka 5,7%

Italija 8,4%

Austrija 1,5%

Mađarska 2,9%

a 22,8% od broja traktora

7,5%

2,4%

0,77% i t. d.

No valja konstatirati, da taj proces ukoliko ga uzmemo u svoje ruke omogućuje brže prodiranje mehanizacije u naše žitorodno područje, a prema tome i jačanje društvenih snaga. Opće društveni i zadružni sektor na tom području pokazuju već i konkretne rezultate. Socijalistički sektor obrađuje par desetaka tisuća katastralnih jutara zemlje, čiji su vlasnici individualni proizvođači. Već prve analize pokazuju, da se taj proces povoljno odvija, jer se oko tih mašina skuplja veći broj seljaka, koji u tim odnosima vide svoj najpovoljniji ekonomski izlaz. Međutim, dalje jačanje tih pozitivnih tendencija traži od nas ne samo rješavanje čitavog niza tehničkih pitanja, već i stvaranje svih ostalih uslova, koji će omogućiti bržu kooperaciju između socijalističkih snaga i individualnih proizvođača. To je jedan od naših najkrupnijih zadataka. O njemu zavisi jačanje i razvitak socijalističkih snaga na selu.

Uvjeti bržeg prodiranja mehanizacije

Iz dosadašnjeg izlaganja izlazi, da je za prodiranje mehanizacije u naše selo potrebno postići sve osnovne uslove:

1. Riješiti niz tehničkih i drugih pitanja
2. Osigurati rentabilnost kroz povećanje proizvodnje
3. Pronaći najbolju organizacionu formu eksploatacije mašina u kooperaciji s individualnim proizvođačima.

Prije nego prijeđemo na razmatranje ovih problema, ukratko ćemo se osvrnuti na neka mišljenja u vezi s mehanizacijom poljoprivrede kod nas.

Bojazan da će mehanizacija povećati suvišak radne snage na selu prije nego je ostale grane ne mogu primiti, potpuno je neopravdana.

Osnovno je povećati proizvodnju i tržišnost po glavi poljoprivrednog proizvođača, a to se može postići ako uz mehanizaciju intenziviramo proizvodnju, proširimo preradu i razne druge djelatnosti. Ima mišljenja da ne treba forsirati mehanizaciju, jer se nedovoljno koriste i one mašine, koje već imamo. Međutim, i to mišljenje polazi samo sa stanovišta korištenja traktora, a ne sa činjenice da se traktor može potpuno koristiti, samo ako uz njega posjedujemo i sve ostale strojeve, potrebne za kompleksnu mehanizaciju.

1. Tehnički uvjeti za prodiranje mehanizacije

Za prodiranje mehanizacije u selo potrebno je osigurati prvenstveno kvalitet i kontinuitet radova, a za to treba:

1. osigurati ne samo odgovarajući asortiman mašina, nego i kompletno pripadajuće priključno oruđe za traktor.
2. riješiti pitanje održavanja i opravke traktora i drugih strojeva.
3. osigurati potreban broj stručnih kadrova za mehanizaciju, kroz razne kurseve i škole.

2. Ekonomski uvjeti rentabilnosti

Posebno moramo istaći, da usluge moraju biti bolje i nešto jeftinije od privatnih sprega. Međutim, rad i najboljim oruđem, ako se ono dovoljno ne koristi, može biti skuplji od rada prostijeg i manje savršenog oruđa. Za to se problem eksploatacije postavlja kao centralno pitanje rentabilnosti rada traktora. Rentabilnost, međutim, najuže je povezana i za uspjeh u proizvodnji. Jedino većom proizvodnjom možemo osigurati više tržišnih viškova i zainteresiranost proizvođača za rad traktora. Veća proizvodnja osigurava ne samo interes proizvođača za rad mašinom, nego i isplatu mašine (amortizaciju) i proširenu reprodukciju. Tako najbolje omogućujemo racionalno uvođenje mašina u poljoprivredu, jer je nabavka novih mašina vezana za novo stvorena financijska sredstva, a to je najbolja garancija, da će sredstva proizvodnje sačuvati svoj društveni karakter i da ćemo postići tempo mehanizacije, koji odgovara našim mogućnostima.

3. Kooperacija treba da osigura jačanje društvenih snaga

Već smo istakli pozitivne tendencije u vezi s prodiranjem mehanizacije u naše selo. Međutim, potrebno je reći nešto i o nekim negativnim pojavama. Još uvijek se mogu čuti mišljenja, da proizvodnju mašina treba prilagoditi potrebama našeg malog posjeda, da privatnicima treba dopustiti kupovinu teških mašina i t. d.

Praktična primjena takve politike dovela bi do potpuno oprečnog procesa rekonstrukciji poljoprivrede. Takovom politikom ni malo ne bi olakšali koncentraciju zemljišta, upravo obratno, proces bi se razvijao u pravcu konzerviranja postojećeg stanja. (13 milijardi parcela u NRH), u pravcu klasne diferencijacije na selu, u pravcu jačanja klasne suprotnosti, a to bi samo otežavalo razvitak socijalističkih snaga.

Krupni nedostaci pojavili su se i u radu t. zv. »servisa« za usluge. Mnogi servisi postavili su svoje odnose s individualnim proizvođačima tako, da promatrajući s društvenog aspekta ne donose ništa novo. Seljak usluge »servisa« plaća odmah u novcu, a s time prestaje i svaki dalji odnos. Zadruga nema nikakav utjecaj na preostali dio procesa proizvodnje. Takav servis, t. j. takvi odnosi, ne samo da omogućuju planiranje traktorskih radova, već isto tako djeluje u pravcu konzerviranja seljačkog posjeda. Seljak koristi naše jeftine usluge, a povećanje proizvodnje postignuto društvenim sredstvima ide potpuno u njegovu korist. U mnogo slučajeva ulazi se u odnos s privatnim proizvođačem bez kalkulacije i predračuna, nekada samo s naplatom goriva, uslijed čega dolazi do gubitka, koje moraju snositi zadruge.

Naš put razvitka socijalizma na selu, daje ogromnu ulogu poljoprivrednim zadrugama. U dosadanjoj aktivnosti one su se uglavnom usmjerile na promet i prerađu, a sada se kao najvažniji zadatak nameće organizacija proizvodnje. To se vrši putem korištenja društvenih sredstava, koja se nalaze u zadrugama. Zadruge preko njih djeluju na povećanje proizvodnje, a da se pri tome ne dira u vlasničke odnose

nad zemljom. Kod toga je najvažnije naći podesnu formu suradnje između individualnih proizvođača i zadruga, kako bi se istodobno s jačanjem proizvodnje na individualnom posjedu, osigurao i razvitak društvenih snaga na selu. Na tome sektoru kooperacije s individualnim proizvođačem, mehanizacija ima najvažniju ulogu, ona neposredno ostvaruje kooperaciju zadruga s individualnim proizvođačima.

U tim odnosima s obzirom na veoma različite uvjete proizvodnje, ne može biti šablone, ali nam primjeri iz prakse naše republike pokazuju, da već čitav niz zadružnih organizacija s uspjehom djeluje u tom pravcu.

Jedan od osnovnih vidova tih odnosa dolazi do izražaja kroz formu ogranka. Primjera radi, osvrnut ćemo se na rad ogranka za mehanizaciju sela Kozarac, kotar Osijek. Ovaj ogranak za mehanizaciju obuhvatio je 20 domaćinstava od 117, koliko ih ukupno ima. Prosječno domaćinstva imaju 8 k. j. na 3—10 parcela, a svega 3 domaćinstva imaju površine u jednom komadu.

Ogranak raspolaže sa:

2 traktora	1 kosilicom
2 traktorska pluga	1 sijačicom
1 disk-plugom	1 čijalicom
1 tanjiračom	2 vršilice
1 samovezačicom	2 elevatora

Ogranak ima s poljoprivrednom zadrugom ugovor, koji sadrži sastav i vrijednost primljenih mašina. Članski udjel je 5.000 dinara, na koji zadruga plaća kamate. Ogranak je obuhvatio obradu od 160 k. j. oranica. Za članove ogranka cijena usluga obračunava se po uslovnom jutru i iznosi 1.960 Din. Cijena koštanja iznosi 1.361 Din prema tome dobit je po 1 k. j. 599 Din. Za nečlanove cijene su više i one iznose po 1 uvjetnom jutru (k. j.) 2.500 dinara. Raspodjela dobiti izgleda ovako:

50%	ide u fondove zadruga
15%	Poslovnom savezu
25%	u fondove ogranka
10%	još nema namjene

Traktorista je vezan ugovorom sa zadrugom, a plaća mu je 112 dinara po uvjetnom jutru. Mjesečna zarada iznosi oko 10.000 dinara. Ona je određena na bazi radnog dana i prema tome traktorista nije stimuliran za veću proizvodnju.

Kakve se promjene zbivaju u selu Kozarac?

Ogranak je u sjetvi upotrebio samo sortno sjeme i utrošio 539 kg umjetnog gnojiva po k. j., dobio veće prinose negoli ostali proizvođači. Prinosi još nisu visoki (pšenica 26 q po ha, kukuruz 60 q po ha,

šećerna repa 300 q po ha) ali su učinjeni prvi koraci u pravcu postizavanja veće proizvodnje i već postojeći prinosi osigurali su rentabilnost eksploatacije mašina.

Broj ratarskih kultura smanjio se od 17 na 8, a time povećala robnost proizvoda najnužnijih našem tržištu.

Smanjio se broj radne stoke, a povećao broj proizvodnje. Oko 20 domaćinstava u selu prodalo je 40 radnih konja i istodobno povećao se broj krava za 60 komada. Neka domaćinstva prodala su dva konja, a nabavila 4 krave. Ovaj proces odvijao bi se i dalje u istom pravcu ali ogranak zbog pomanjkanja mehanizacije ne može zamijeniti radnu stoku iako moramo uzeti u obzir, da je ovdje ozbiljnije povećanje broja krava ovisno i o povećanju pašnjačkih površina.

Koncentracija sredstava za proizvodnju (krupne mašine u ogranaku), stvara preduvjete za krupnu proizvodnju — za koncentraciju zemljišta. Krupne mašine naprosto pokreću proizvođača na spajanje, na organizovanje zemljišne teritorije, na postepeno stvaranje zajedničkog plodoreda. Kao primjer navodimo, da je ovaj ogranak uspio organizirati zajedničku sjetvu pšenice na 25 k. j. u jednom bloku, a kao aktuelno postavilo se i pitanje zajedničke sjetve šećerne repe.

Kakav se dalji razvitak može očekivati u već započetom procesu?

U stočarstvu veći broj krava traži osiguranje većih količina stočne hrane, a to znači zadružni silos, pregoni pašnjak, zajednički rad na selekciji, u perspektivi zajednička izmuzišta. Radna snaga oslobođena većom upotrebom mašina najbolje se može koristiti za veću intenzifikaciju proizvodnje, bilo da se radi o povećanju broja produktivnije stoke, bilo da se radi o boljoj agrotehnici, ili većim površinama intenzivnijih kultura (industrijsko, povrtno, i krmno bilje). Dodamo li tome još razne druge mogućnosti, kao što su prerada, dorada i transport, onda vidimo, da se mogu stvoriti svi potrebni uvjeti za proširenje zadružne djelatnosti i za postepeno jačanje društvenih snaga.

Ovaj vid eksploatacije ima naročitu perspektivu. Računa se da je obradom s tuđom spregom (međuseljačkim privatnim uslugama) obuhvaćeno oko 400.000 ha oraničkih površina u žitorodnom području.

Drugi osnovni vid eksploatacije mašina na površinama individualnih proizvođača pojavljuje se kroz zakup. Ovaj način eksploatacije mašina ima također perspektivu, pogotovu uzmemo li u obzir da u žitorodnom području ima oko 300.000 ha površina u raznim vidovima zakupničkih odnosa (žitorodno područje Vojvodina i istočna Slavonija). Zadružne organizacije, ekonomije i poljoprivredna dobra još nisu mogla široko razviti takav sistem eksploatacije mašina, zbog pomanjkanja mehanizacije i za to je njihovo poslovanje još uvijek usko. Međutim, prva iskustva stečena u kotaru Vinkovci potvrđuju nam široke mogućnosti eksploatacije zemlje, čiji su vlasnici individualni proizvođači. To nam najbolje pokazuje čitav niz primjera, a mi ćemo se ukratko osvrnuti na poljoprivrednu zadruhu Vođinci, općina Stari Mikanovci, kotar Vinkovci.

Selo Vođinci ima 429 domaćinstava s ukupno 2.644 k. j. oraničkih površina. Individualni proizvođači obrađuju 1.603 k. j. a zadruga 1.041 k. j. Zadruga posjeduje:

11 traktora	2 utovarača za staj. gnoj
11 traktorskih plugova	8 prikolica
4 samovezačice	4 kultivatora za međured. obradu
3 vršalice	4 tanjurače
5 sijačica traktorskih	1 Kembridž-valjak
3 traktorske prikolice za rasturanje stajnjaka	2 selektora

Od ukupno 2.644 k. j. godine 1955. otpalo je na ekonomiju 390 k. j. na zakup u režiji zadruge 382 k. j. na privatni zakup 310 k. j., a sami seljaci obrađivali su 1.562 k. j. Prema najnovijim podacima povećala se površina pod zakupom u režiji zadruge. Tako je u 1955. god. površina zakupa u režiji zadruge iznosila 382 k. j. a sada iznosi 651 k. j.

Od 429 domaćinstava koliko se ukupno nalazi u selu, u zakupničke odnose sa zadrugom stupilo je 118 domaćinstava, od toga 70 članova zadruge. Ova domaćinstva vezana su sa zadrugom putem ugovora, koji sadrži obaveze zadruge i zakupodavca. Ugovor traje 5 godina, a zadruga se obavezuje, da će na osnovu boniteta zemljišta isplaćivati godišnju zakupninu:

Za I. klasu zemljišta 200 kg pšenice po k. j.

Za II. klasu zemljišta 175 kg pšenice po k. j.

Za III. klasu zemljišta 150 kg pšenice po k. j.

Zakupnina se isplaćuje u novcu na bazi tržišne cijene, odmah iza žetve (ove godine 29 dinara), a ista je za članove i nečlanove zadruge. Iako se još ne može govoriti o značajnijim uspjesima u proizvodnji, ipak su prinosi na zakupljenoj zemlji ove godine veći, nego što su bili ranije. Zahvaljujući boljoj obradi i gnojenju, zadruga je na zakupljenom zemljištu postigla za oko 40% veće prinose. Tako je prinos pšenice iznosio ranije 7—8 q po k. j. a ove godine 13 q po k. j. Prinos kukuruza prije 25 q u klipu po k. j. a ove godine 35 q u klipu po k. j. Prema podacima dobivenim u zadruzi, dobit na zakupljenoj zemlji iznosi oko 10.000 Din po k. j. Zadruga je prema tome i u sadanjim uvjetima proizvodnje osigurala amortizaciju mašina, zakupninu i proširenu reprodukciju.

Kakva je perspektiva ovog vida kooperacije?

Već dosada preduzete mjere (koncentracija zemlje na veće blokove i povezivanje zakupničke zemlje s površinama opće-društvene imovine) omogućuju pravilniju organizaciju proizvodnje i bolju eksploataciju mašina, omogućuju uz primjenu ostalih mjera veću proizvodnju a prema tome i stvaranje novih zadružnih sredstava, koja se mogu koristiti bilo u pravcu daljeg intenziviranja proizvodnje, bilo u pravcu proširivanja površine opće-društvene imovine putem kupovine zemlje od individualnih proizvođača.

Pomenuli smo kratko dva osnovna vida eksploatacije mašina na površinama individualnih proizvođača. Za dalje jačanje i razvijanje takve i slične kooperacije potrebno je:

- što prije proširiti i osposobiti osnovne proizvodne jedinice za eksploataciju mašina: ogranke i specijalizirane zadruge za mehaničku obradu. Iskustva eksploatacije mašina stalno prenositi iz prakse naših krupnih socijalističkih gospodarstava, koja treba da postanu centri za modernizaciju poljoprivredne proizvodnje,
- postojeće organizacione oblike eksploatacije mašina (ogranke, zadruge za mehaničku obradu zemlje, ekonomije, poljoprivredna dobra) ne smatrati konačnim, već stalno proučavati i produbljivati njihovu unutarnju strukturu i odnose s individualnim proizvođačem u cilju stvaranja što povoljnijih uvjeta za prodiranje mehanizacije na selo.
- Proizvođače odn. vlasnike, na čijim površinama obavljamo traktorske i druge radove, što čvršće vezati uz organizaciju zadruge, vlasnika sredstava na bazi uspjeha postignutih u proizvodnji, jer je taj vid suradnje najbolji oblik kooperacije s individualnim proizvođačem,
- ogranke, zadruge za mehaničku obradu, ekonomije osposobiti što prije za kompleksnu mehaničku obradu na zemljištu individualnih proizvođača, jer je to osnovni preduvjet za trajniju kooperaciju s njime,
- riješiti pitanje kreditiranja radova za one proizvođače, koji usluge mogu platiti tek nakon žetve, a naplatu za usluge vršiti u naturi ili novcu, već prema prilikama,
- naći stimulaturniji sistem vezivanja poljoprivrednih dobara za formu zakupa, jer do sada njihovi kolektivi ničim nisu bili stimulirani za ulaženje u takve odnose (sudjelovanje traktoriste u povećanju prinosa i rukovodioca u novo stvorenom dijelu dobiti),
- ekonomskim i drugim mjerama uticati na zadruge, da traktore i ostala sredstva ne koriste za transport u vrijeme kada su ona neophodna u proizvodnji.

Već postojeći primjeri iz naše prakse pokazuju nam da prodiranje mehanizacije u selo još više potencira ekonomsku nesposobnost sitnih gospodarstava, da ona postaju još ovisnija o našim društvenim snagama i da se pred nas otvara perspektiva novih mogućnosti proširivanja utjecaja društvenih snaga. To je put, koji nam omogućuje daljne organizirano i plansko usmjeravanje proizvodnje na površinama individualnih proizvođača. Društvena sredstva proizvodnje tu treba da odigraju kvalitetno novu ulogu.

Zadaci Poslovnog saveza za mehanizaciju i snabdijevanje

Iz dosada iznijetih problema jasno izilaze zadaci i uloga Poslovnog saveza za mehanizaciju i snabdijevanje. Osnovna djelatnost Saveza mora biti usmjerena u pravcu pružanja efikasne pomoći osnovnoj proizvodnoj jedinici, bilo da se radi o ogranku ili zadruzi za mehaničku

obrađu zemlje. Jedino dobro organizirane više organizacije, t. j. Kotarski poslovni savezi (za mehanizaciju i snabdijevanje), mogu odigrati tu ulogu. Oni uz pomoć Republičkog saveza moraju rješavati niz pitanja, među kojima su najvažnija služba tehničkog održavanja mašina, eksploatacija mašina, snabdijevanje svim tehničkim i kemijskim sredstvima, uključujući gorivo i mazivo, osposobljavanje stručnih kadrova i t. d. Posebno želimo istaći ulogu Poslovnog saveza u rješavanju odnosa proizvođača i zadruga, kao na pr. davanje prijedloga za cijene usluga, za ugovaranje, za raspodjelu dobiti, za platni sistem na bazi uspjeha u proizvodnji i t. d.

Već smo istakli, da se pomoć osnovnoj proizvodnoj jedinici može pružiti samo uz postojanje čvrste službe za mehanizaciju i snabdijevanje. Ona može funkcionirati samo uz uvjet, da Republički savez preuzme na sebe, kao stručnu, tako i organizacionu pomoć Kotarskim savezima.

Republički poslovni savez za mehanizaciju i snabdijevanje prema tome imao bi ove osnovne zadatke:

- organizirati i rukovoditi cjelokupnom službom opravki i održavanja mašina. S time u vezi potrebno je imati kompletan uvid u rad radionica, u organizaciju remonta i održavanja, o kapacitetu i potrebama radionica i t. d.
- snabdijevanje poljoprivrednih organizacija tehničkim i kemijskim sredstvima bilo iz uvoza, bilo iz zemlje. Ovaj zadatak najbolje će se izvršiti uz potreban servis do proizvođača, kako bi se uklonili postojeći nedostaci trgovačke mreže, koja je potpuno odvojena od eksploatacije mašina i primjene gnojiva. Na taj način pomoglo bi se i našim proizvođačima mašina, na poboljšanju kvaliteta i tipova mašina,
- proučavanje organizacionih ekonomskih i društvenih pitanja, koja niču u radu Poslovnog saveza i zadruga, u cilju planiranja potrebne opreme ili reprodukcionog materijala, proučavanja raznih organizacionih formi korištenja mašina, proučavanja i razrade platnog sistema, proučavanja i uklanjanja svih nedostataka, koji usporavaju prodiranje mehanizacije na selo i jačanje društvenih snaga,
- raditi uz pomoć raznih organizacija i ustanova na stručnom osposobljavanju kadrova potrebnih za mehanizaciju putem seminara, kurseva škola i raznim drugim načinima, kao što su takmičenja traktorista, smotre zborovanja i t. d. Radi toga potrebno je uspostaviti najužu saradnju s raznim organizacijama, koje rade na popularizaciji tehnike (Narodna tehnika, Društvo inženjera i tehničara i t. d.). S organizacijom »Mladih zadrugara«, zavodima, fakultetom i t. d.

Međutim, potrebno je voditi računa da sa jačanjem službe za mehanizaciju i snabdijevanje ne stvorimo centralističke organizacije bez obzira radi li se o Republičkom poslovnom savezu ili o Kotarskim savezima, jer bi to kočilo inicijativu i razvitak osnovnih proizvodnih jedinica kao nosioce socijalističke rekonstrukcije na selu.

Mehanizacija i stočarstvo

U unapređenju poljoprivredne proizvodnje stočarstvo ima prvo-razrednu ulogu. Ogroman tehnički napredak učinjen je i u ovoj oblasti, međutim, veoma jako zaostajanje u primjeni mehanizacije u stočarstvu dovodi često ne samo do visoke cijene koštanja proizvoda, već i do veoma sporih promjena u razvitku društvenih odnosa. Zadatak Poslovnog saveza upravo je u tome da u našim stočarskim područjima zajedno s ostalim Poslovnim savezima ukloni prazninu nastalu zbog slabe primjene mehanizacije u stočarstvu. Da se uvođenjem zadružnih silosa, mješalica, za hranu pregonских pašnjaka, zadružnih kombajna za siliranje, zadružnih raznih stanica i t. d. stvore uvjeti za jeftiniju proizvodnju i jačanje društvenih pozicija i u ovoj grani. Ovih nekoliko primjera jasno pokazuje, da Poslovni savez za mehanizaciju ima uvjeta za rad i izvan žitorodnog područja, prilagođujući se specifičnim potrebama i uvjetima rajona, na kojemu djeluje.

Zaključak

Iz referata podnietog skupštini vjerujem, da jasno proizilaze veoma krupni i odgovorni zadaci na području rekonstrukcije naše poljoprivrede. Ti zadaci traže najbolje kadrove, takve koji će moći djelovati ne samo u pravcu rješavanja tehničke strane problema, već biti sposobni da u osnovnim proizvodnim jedinicama organiziraju proizvodnju, da kroz razne forme i oblike zadružnih i drugih organizacija osiguraju visoku proizvodnju i stvore zdravu ekonomsku bazu za prodiranje mehanizacije.

Kadrovi u rukovodstvu Poslovnog saveza moraju biti svijesni činjenice da je borba za unapređenje poljoprivredne proizvodnje i socijalistički preobražaj sela jedan jedinstveni proces, da sredstva proizvodnje, t. j. tehnika ima tu odlučujuću ulogu, ali da sama tehnika bez svih ostalih elemenata potrebnih za modernu proizvodnju nije dovoljna. Upravo zato moramo stvoriti takvu organizaciju, koja će znati rješavati glavne probleme vezane za prodiranje mehanizacije u selo, koja će znati najrentabilnije i najsvrsishodnije upotrebiti sredstva proizvodnje, koja će znati od još veoma zaostalih sitnovlasničkih odnosa na selu stvoriti nove socijalističke odnose.

Cilj, koji stoji pred nama, iako težak, potpuno je jasan. Mi moramo stvoriti zadrugu i ostale organizacije proizvođača dobro opremljene krupnim tehničkim sredstvima i modernog proizvođača sa snažnom robnom proizvodnjom, ali neodvojivo vezanog za ove organizacije.